Grigore Constantinescu

Comuna

BĂICULEȘTI

PITEŞTI MMXV

BĂICULEŞTI

COMPONENŢĂ: Comuna este formată din 10 sate: **Băiculeşti**; Alunişu; Anghineşti; Argeşeni; Măniceşti; Stejari; Tutana; Valea Brazilor; Valea lui Enache; Zigoneni.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 26 km.
SUPRAFAŢĂ: 76,5 km^2.
POPULAŢIE: 5.826 locuitori [2.913 M + 2.913 F] (2011).

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

Măniceşti – <1428- iunie-august> (DRH, B, ŢR, vol. I, doc. 58) • **Tutana** – 1497 [7005] aprilie 1 (DRH, B, ŢR, vol. I, doc. 274)• **Tutănişti** (probabil Tutana) – <1571> februarie 15 (DRH, B, ŢR, vol. VII, doc. 9)• **Zigoneni** – 1599 [7107] februarie 3 (DIR, XVI, B, ŢR, vol. VI, doc. 356).

În contextul localităților componente, cea mai veche atestare documentară se consemnează în cazul satului Mănicești.

Așezarea este atestată documentar inițial în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Dan al II-lea din 1428, prin care se confirmă lui Dragomir și altor boieri proprietatea asupra „părții lui Radomir de la Mănicești".

Sit arheologic: Existenţa anterioară a unei comunităţi umane pe teritoriul actual al localităţii Băiculeşti este atestată prin unelte din silex aparţinând culturii de prund, atribuite tipologic perioadei paleoliticului inferior, descoperite în albia râului Argeş. Vestigiile arheologice constând din tezaurul de monede tip Filip al II-lea descoperite la Zigoneni, în 1934, precum şi tezaurul monetar datând din sec. XVIII depistat în punctul „Fântâna" din Băiculeşti constituie elemente referenţiale de istorie locală.

TOPONIMIE:

- Alunişu – toponim cu sens colectiv format din apelativul *alun* şi sufixul *–iş*, indicând existenţa unei păduri de alun în aria de constituire a localităţii.

- Anghineşti – toponim format pe baza eponimului *Anghel* + sufixul *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.

- Argeşani – toponim care evocă originea zonală a locuitorilor satului.

- Băiculeşti – nume topic format pe baza eponimului *Baicu* – atestat, prin tradiţia orală, drept căpitan de strajă în slujba Basarabilor.

- Măniceşti – toponim colectiv având la origine numele propriu *Manea*, întemeietor al aşezării.

- Stejari – toponim cu sens colectiv format din apelativul *stejar*.

- Tutana – toponim indicând un loc retras, liniştit; numele topic este format dintr-un adjectiv utilizat zonal cu accepţia de „mut" <rus. *tut*>. O corelare, sub raport semantic între toponimele: Tutana şi Cotmeana este posibilă, pe baza structurii fonetice a acestora, dar şi a existenţei, în localităţile respective, a unor importante aşezăminte ecleziastice domneşti edificate în aceeaşi perioadă istorică (în cursul domniei lui Mircea cel Bătrân).

- Valea Brazilor – hidronim cu structură compusă, indicând o formă de relief asociată cu numele unor arbori izolaţi, probabil, în teritoriul aşezării.

Valea lui Enache – toponim compus dintr-un apelativ indicând forma de relief şi un eponim (în tradiţia orală, Enache fiind unul dintre „calfele" legendarului Manole, constructorul Bisericii Mănăstirii Argeşului).

Zigoneni – toponim topografic derivat din slavonul *zagon* ≈ „veche albie de pârâu", dar, posibil, şi din *zigon* ≈ „şoim", folosit în cursul vânătorilor organizate de către voievozii din Curtea domnească de la Argeş.

În documentatul său studiu consacrat Bisericii din Zigoneni, preotul cărturar Ion Ionescu menţiona: „Fie din cauza mulţimii ereţilor (şoimilor) existenţi, fie din cauza ocupaţiei de odinioară a dresării şoimilor de aici, oamenii din sat au fost cunoscuţi sub numele de Zăgăneni/Zăgoneni, de la latinescul zaganus = şoim.". Prinderea şi dresarea şoimilor constituia o preocupare constantă a „micii garnizoane din cetatea de strajă durată în acest plai".

SPECIFIC ETNOCULTURAL:

Arhitectură tradiţională reprezentată prin case de lemn supraînălţate pe temelie de piatră sau de cărămidă, cu prispă pe întreaga faţadă mărginită de pălimar din scânduri. Acoperiş în patru ape prelungit în spatele casei, deasupra unui „timnic" inclus în plan, utilizat ca bucătărie de vară şi cămară de alimente. Plan bicameral cu acces separat din sală sau plan cu tindă centrală şi acces în camere laterale: „odaia bună" şi în „casă " (camera de locuit).

Arhitectura din perioada interbelică preia elementele tradiţionale adaptate la materialul generalizat în edificarea construcţiilor: cărămida. Astfel, stâlpii de lemn sunt înlocuiţi cu stâlpi de secţiune cilindrică sau pătrată din cărămidă racordaţi, în partea superioară, prin arcade trilobate sau în plin cintru, parapetul sălii fiind construit din cărămidă.

Portul popular este specific zonei etnografice Argeş.

În domeniul artei populare, s-a remarcat, în fazele finale ale concursurilor naţionale organizate în perioada anilor 1956–2006, creatoarea Ioana Dumitrescu din localitate care a obţinut premii ori menţiuni pentru confecţionarea ţesăturilor de interior.

Din amplul repertoriu al folclorului coregrafic zonal, prezintă elemente de particularizare locală dansurile: Brâul pe trei, Brâuleţul de la Tutana, Cureaua, Lozeasca, Mofturoasa, Peliniţă, Periniţa, Sârba de la Vâlcele, Şuleandra.

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

✚**Biserica Aluniş** (Valea Porcului) «Cuvioasa Paraschiva» [1870]~ctitorită de pr. Constantin Costinescu şi enoriaşi, pe temelia unei biserici „de vârghii" înălţate de popa Radu duhovnic •intervenţii: adăugarea absidelor [1913]; consolidare [1941] •pictură murală: anonim [1870]; restaurată [1941].

✚**Biserica Băiculeşti** «Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil» [1862-1864]~ctitorită de obştea satelor Băiculeşti şi Buneşti, pe terenul donat de Ion Pătescu •intervenţii: restaurare radicală [1947-1951], prin stăruinţa pr. Alexandru Roncea •pictură murală: Emil Ivănescu-Millan [1951].

✚**Biserica Mâniceşti** «Adormirea Maicii Domnului» [1875]~ctitorită de obştea satului; construită de meşterul Stan Dica •intervenţii: construirea turlei Pantocrator [1913] •pictură murală: C. Bunescu [1875]; restaurată de Theodor Petrescu-Tutana [1970]. Capela «DTS» din cimitir construită în 1905.

✚**Mănăstirea Tutana** –[▲]– constituie un obiectiv ecleziastic cu rezonanţă istorică, prin participarea efectivă, în perioada anilor 1582-1589, a banului Mihai, viitorul domn Mihai Viteazul, în calitate de ispravnic de lucrări, la consolidarea, din porunca voievodului Mihnea Turcitul, a bisericii mănăstirii. Atestat documentar ante 1 aprilie 1497, prin hrisovul emis de cancelaria voievodului Radu cel Mare, domnul Ţării Româneşti [1495-1508], Ansamblul mănăstiresc cuprindea, în afara bisericii, Casa domnească, situată în zona vestică; turnul-clopotniţă, la est şi chiliile, la nord.

Biserica a fost reparată în: 1774-1777 şi în 1838, modificându-se aspectul iniţial prin înlocuirea turlelor de cărămidă cu altele din lemn de stejar şi prin adăugarea unui pridvor. Biserica «Cuviosul Atanasie din Aton» prezenta similitudini, sub raportul elevaţiei, cu Biserica mănăstirii Dealu. Plan trilobat cu abside poligonale şi pridvor adăugat, precum şi o decoraţie exterioară constând din alternarea straturilor de tencuială cu zidărie de cărămidă şi din arcaturi oarbe dispuse în două registre separate printr-un tor. Pictura murală anterioară realizată de pictorul C. Petrescu din Craiova [1860], fusese refăcută de „marele artist al satului, pictorul bisericesc Theodor Petrescu din Tutana".

Monumentală prin proporţii, Biserica mănăstirii Tutana a renăscut, „modelată" după înfăţişarea ei originară, prin restaurarea de amploare efectuată [1985-1992] sub supravegherea preotului Gheorghe Bărănescu, cu sprijinul financiar al Episcopiei Râmnicului şi Argeşului, şi prin repictarea ei integrală, în stil neo-bizantin, de către zugravul argeşean Ion Savu, originar din Săpata-Argeş [1992]. Sfinţirea bisericii a fost oficiată, în ziua de 4 iunie 1992, de către P. S. Episcop Calinic Argeşeanul.

Cercetările arheologice au relevat, sub actualul monument, fundaţiile unei biserici existente în perioada domniei lui Mircea cel Bătrân [1386-1418], descoperindu-se 11 dinari emişi de domnitor, un inel de aur şi fragmente de ceramică feudală; s-a depistat un sistem de canalizare perimetral monumentului pentru colectarea apei dintr-un teren mlăştinos, consolidat parţial prin piloni de stejar. O cărămidă fixată în paramentul sudic al bisericii suscită un interes particular prin desenul incizat, interpretat de „specialişti" ca fiind reprezentarea grafică a unui extraterestru „dotat" cu un costum special cu fermoar, cască prevăzută cu vizor şi aparat individual de zbor; desenele liniare formate din triunghiuri şi dreptunghiuri sunt considerate o posibilă scriere apocrifă.

În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Octoih [1724], Mineie [1792-1795], Apostol [1795], Liturghier [1809], Pidalion [1844], Triod [1844], Tipic [1851], Octoih [1859], Te Deum [1879] şi icoane pictate pe lemn în sec. XIX, precum şi icoane cu apostoli, prooroci, praznice împărăteşti ş. a.

✚ Biserica Tutana «Sfinţii Îngeri» [1938-1948]~ctitorită de Florea şi Marin Prodan ajutaţi de enoriaşii satului, pe locul donat de ctitorii principali; proiect: arh. Emil Călinescu •pictură murală: Theodor Petrescu-Tutana [1948].

✚ Biserica Valea Brazilor «Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil» [1870-1876]~ctitorită de obştea satului •intervenţii: închiderea pridvorului [1915]; consolidare [1970] •pictură murală: Niţă Poşoiu [1876]; repictată de Gheorghe Belizarie [1915]; restaurată „benevol" de Theodor Petrescu-Tutana [1970].

✚ Biserica Valea lui Enache «Intrarea în Biserică a Maicii Domnului» [1867]~ctitorită „prin strădania" pr. Nicolae Panţurescu şi Sandu Mateescu •intervenţii: închiderea pridvorului [post 1900] •pictură murală: Nae Constantinescu şi Anton Teodoru [1867]; restaurată de Theodor Petrescu [1943] şi Emil Ivănescu-Millan [1961].

✚ Biserica Zigoneni «Sfinţii Voievozi» [1893-1901]~ctitorită de obştea satului •intervenţii: reparaţii [1941] •pictură murală: anonim [1901].

Momente de istorie locală

În cursul desfăşurării operațiunilor militare din Primul război mondial, localitatea a fost „câmp de luptă", începând cu data de 12 noiembrie 1916, punctul de comandă sau cartierul marii unități militare Divizia 14 Infanterie funcționând timp de două zile, de la 12 la 14 noiembrie 1916, în satul Băiculești.

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 146 locuitori ai comunei Băiculești, numărul eroilor menționați nominal în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță fundamentală în istoria neamului românesc: Războiul de independență [4], Primul război mondial [96], Al doilea război mondial [46].

❖ MEMENTO:

GARA BĂICULEŞTI –[▲]– a fost proiectată de celebrul inginer Elie Radu [1853-1931]. Construită pe două niveluri, gara, definitivată în toamna anului 1899, este dominată de un turn de secţiune pătrată cu acoperiş suplu, piramidal care depăşeşte înălţimea acoperişului construcţiei de plan rectangular. Decorul arhitectural este marcat prin liniile continue care încadrează spaţiul afectat ferestrelor, prin bordura superioară a ancadramentului acestora concepută sub forma unei acolade simple, materialul utilizat contrastând cromatic cu roşul intens al paramentului din cărămidă aparentă.

IN MEMORIAM

✪ **DIACONESCU ILIE** [1911-1983] – preot cărturar; osârduitor în restaurarea Mănăstirii Glavacioc. Studii de referinţă despre importante biserici din Argeş (Mănăstirea Glavacioc, Deagu de Sus, Piteşti, Podu Broşteni, Valea Zimbrului), despre «Vechile cruci de piatră din cuprinsul şi vecinătatea oraşului Piteşti» [1964] ş. a.

✪ **MIHALACHE DUMITRU** [1948, Vâlcele-1966] – fizician specializat în domeniul radiaţiilor atomice în: Germania, Italia, Spania. Activitate permanentă la Institutul de fizică atomică din Bucureşti; autorul volumelor: «Ghiduri de undă optice neliniare planare» [1990], «Progress in Optics/ Progres în optică» [1989], «Fenomene electromagnetice neliniare de suprafaţă» [1991].

✪ **MATEESCU PETRE** [1821, Tutana-1873] – artist plastic, pictor şi grafician; profesor de desen la Ploieşti; studii de specialitate în Austria şi Italia; participant la Revoluţia de la 1848 din Ţara Românească. Opera (portrete): «Generalul Gheorghe Magheru» [1848], «Dora d´Istria».

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu– *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. [543-546] – 36-37; Idem– *Mănăstirea Tutana*, www.google.ro, calameo.1227548; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş*.

–[▲]– Monument istoric şi de artă

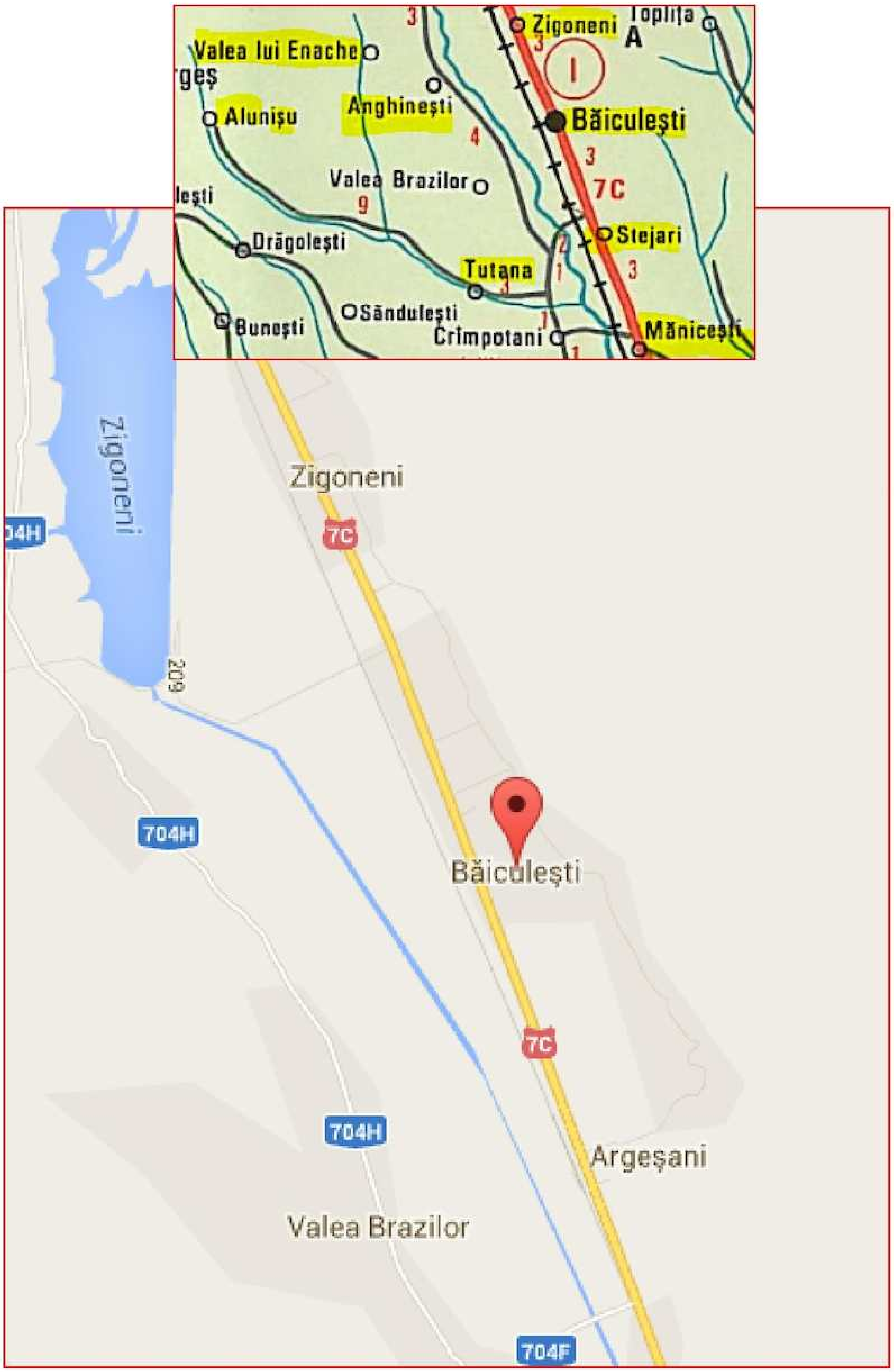
Zigoneni
Toplița
A
Valea lui Enache
rgeş
Alunişu
Anghineşti
Băiculeşti
7C
Valea Brazilor
leşti
Drăgoleşti
Stejari
Tutana
Bunoşti
Săndulesti
Crîmpotani
Măniceşti
Zigoneni
Zigoneni
04H
7C
209
704H
Băiculeşti
7C
704H
Argeşani
Valea Brazilor
704F

PRIMĂRIA COMUNEI BĂICULEŞTI.

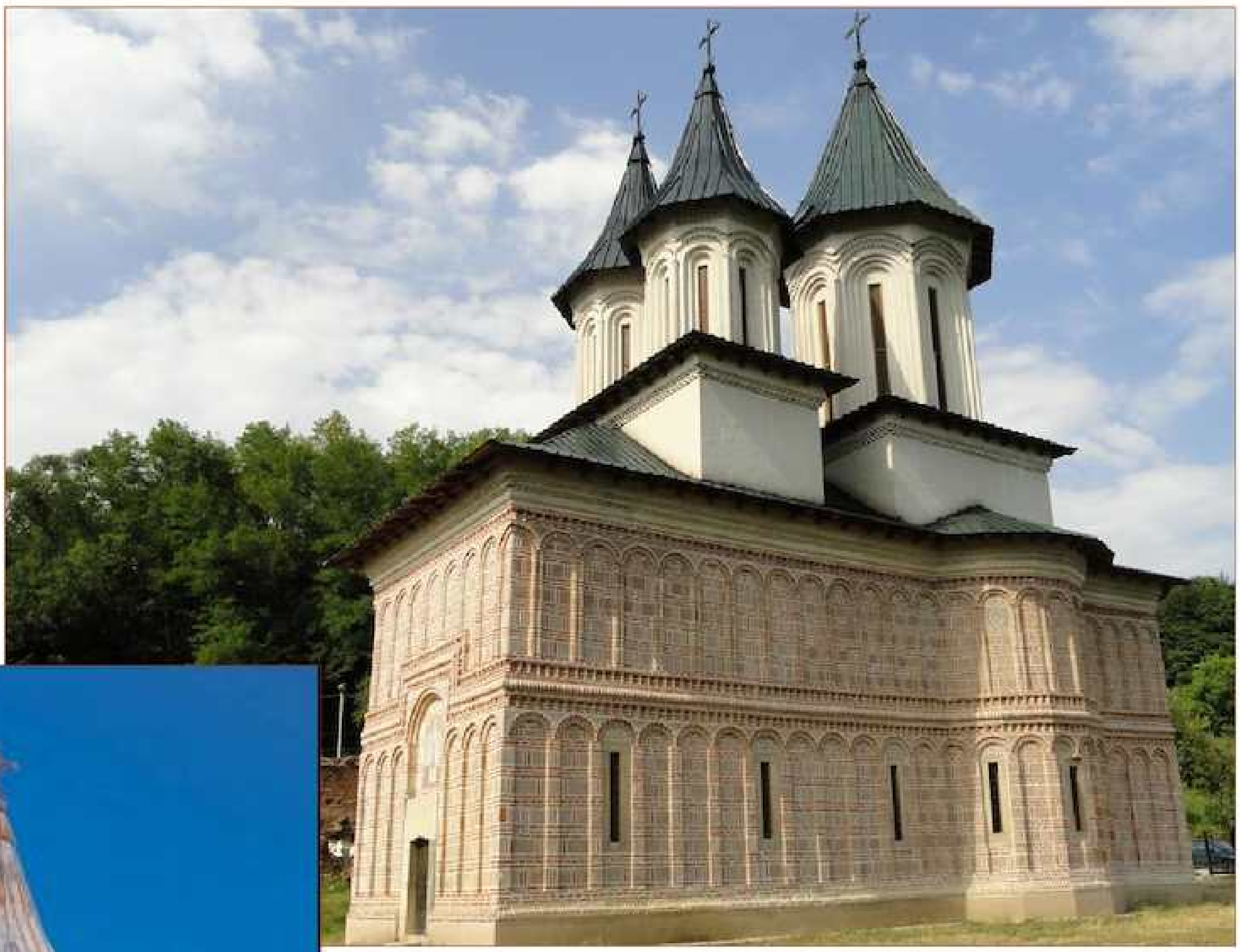

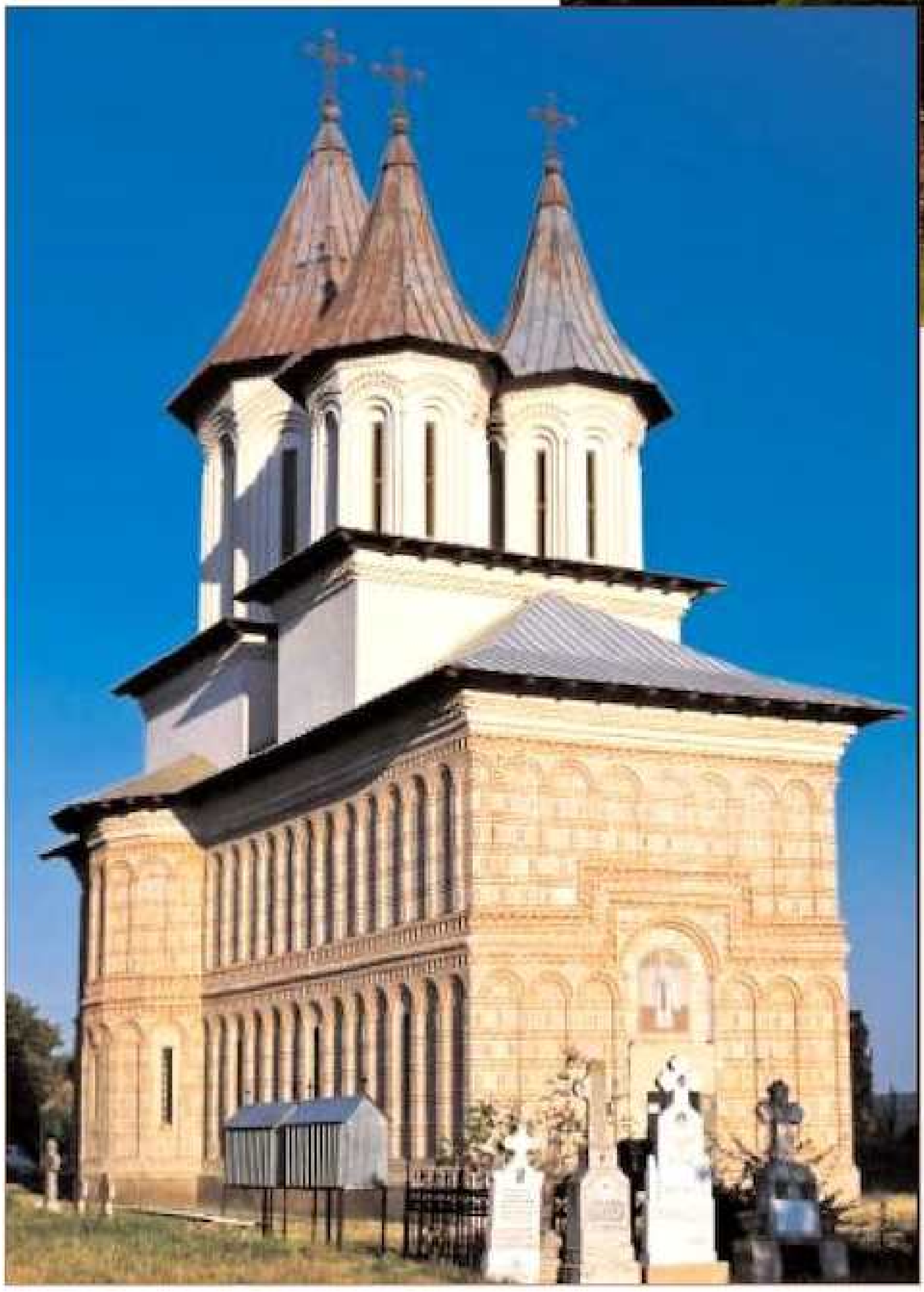

MĂNĂSTIREA TUTANA (Argeș), zidită de Mihnea-Vodă
care a încredințat conducerea lucrărilor lui Mihai-Vodă, pe atunci ban al Craiovei (1589).

BISERICA MĂNĂSTIRII TUTANA.

GARA BĂICULEŞTI.

ŞCOALA GENERALĂ BĂICULEŞTI.

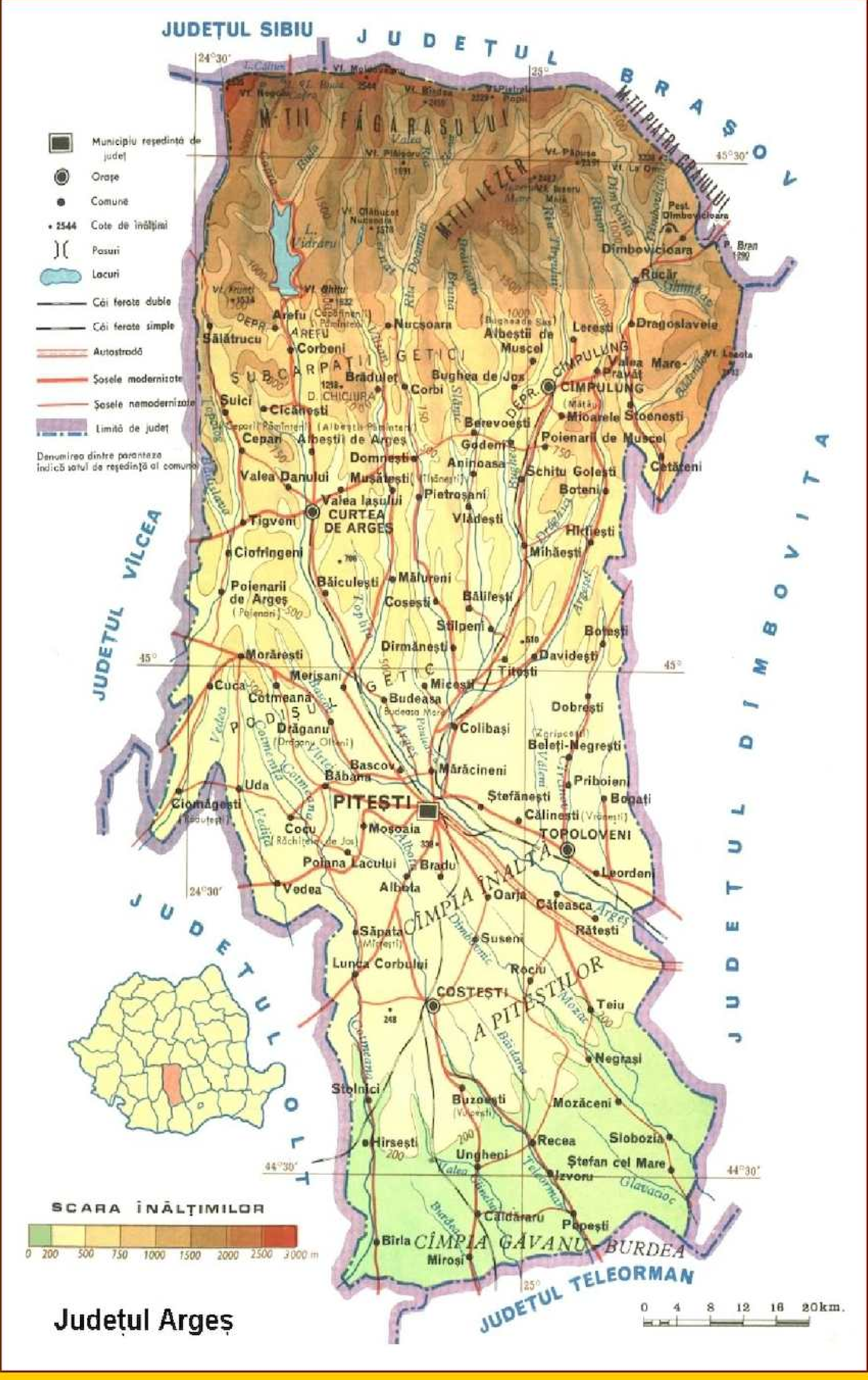

Județul Argeș